

Тигэд, баса цагтан ёвдожо-ёвдоже, олон селас явчид, ёр гөлгөжө шидэрдийн ирсэн заманде, эврәне хотондон күүрдэ ирүүдйн. Голдон кэрвэ; би, хойр царан эврано малшудала нилүлчөхэд, шөрөн чидрэлчөхэд, герине гаса цар тэргөн дэре, эсд-ийрэн оре ясанди авад унтуво...

Унтэджо-унтэдже серэн гикенэ, наран тэйин мангиде гарад бэди, мана эке намгае! „Бэе-бэе Чонэ, сөнй хойр царини хулха абче бэдже кэбтэ, ингэд гикнэ, гэсени гол, арце бийэнь жосон голдасен, эврären шу олсар холвата бэдже“ - гидже келдэйнэ. - „Энэ сонин ёлбо“ - гидже санад босад, царшудурэн орад халжана... тигэ, мана хойр цар кёвэртэ орсони лабта. - „Сөнйэ минйэн олдэе царшуд илча, али“ - гэд халжана - ёмөн уга... Тигэд шинийн, Голдехте ямаран зох болсан мэдэд: - „Буйн болтөха күндэ бичэ колито“ - гэд сурдже-сурдже эхэсэн шен үгинь абувэ...

Тигэн гикени, намгае „хулхадэ дахултэн“ - гэд сурад ардени орад бэхелэ, бичкөн ёлги ладже гунцажеве гэд, намга дэждэе сурше уга болгадже цёмөрэйкэр, дахулдже гарад, нэгүр, мана хотенесе жөтө гаргал уга, дахулад, ёвдожо-ёвдоже, кё-гөлгөтэ салага адогарни арэве, нар-цар хойр гөлгөлдэ котөлдже-көтөлдэе, кэрү мана хотонур абчи ирдэ, эврәне эел дэрдэе царшудике авхулад, кэгүр дахулджи-дахулдже, абче ирсэн бэдже. Түнэ хёне, эцегэн, хулха кэхэр седэлгөн бэже билэ, аман зурад бэвүво...

Тигэд, Чонэ-Цевен, энэ тудлан дусчөхэд - „альком Шолвур, шйя амже хаксад бэ-воше, тэре йрэйсон дэйдэ нэгэ цёйце квлчен, би чамдэ дэйдэ нэгэ ёвдөмөн келсүво“ гиво.

(Сунгаце иркемон).

---ооо---
---о---
---о---

САНЖА АРИШНОВ.

МАНА ЭНДҮ ЁВДӨЛ.

„Буйни үндесөн бусудте дүрсөхлэ - орад эчүкөн;
Гэм-гумин үндесөн бусудте дүрсөхлэ - орад икэ“.
(Буржени зэрлен).

Нарга оршилонгдө тёрөксони хёне оршилонгин дөрвөн даладе бэрөкдөнэ гидек: тёркө, өтөлкө, өбдөкө, үкөкө - энэ дөрвөн мөн. Тигэд чиги энэ нөтиге санад, одор сөнй цак зургандэ аддал уга йевэл ёвулкө кэрентэ кэмэн - гидже бидэндэ буржөн номнөгөсөн мөн.

Басэ, бдгэ улан залата хальмак гидек неры бидэн „учерамгин ора дэре цак ондинде би кэмэн“ - Буржөн Ванже зэрлик ёгүлсөн туле, энэ дэлбрөл йер ора дэрэн Буржөн Ваншиги задже ёснаба гиксэн сэткөл йер улан зала бидэн хадөдө, „улан залата хальмак ёметөн кэмэн“ эврэ бийдэн шингэгэд кесек зун дами болонсон ёсен энэ мөн.

Тигэд, дарудэ, минйэн кэлкө үгикө: хальмак ёметөн - носөн угадан шулуи иджөлдөдөк, сүйл угадан шулуи шартөдөк. Түни туле, энэ „Хальмак тангачин Туггин“ гаргачин „Цаган ёвсени долъган“ гикчи нөртэ, мана седкөлдө тасендкитэ, угсан-узөлөлэ тусөлцөдөк журналде, түнэ цёкөн калмаде, минни түрбөксөн, мана хальмак уралан бэсэн ёсө болон бадөл халгиги мөдөсө-чадесарен сергэдже бичиссэн дөктериги бахтадже эсө болхин тулдэ, мана бдгэ цакгин ёвдөдөл-бэдөл халонгиги ажарар, жураг-гугар бичекче минни энэ.

Арсин хана нутгөтө учерөксан ахү инэ дәнэ рөлдө наран-царан хойр цокулад, галачулад, мал-герэн гөлгэд, тёр-чадкан тасолулад, тёрөл-тёрсөхэсэн халчад, халдөксөн-чалчалдөксан дэ-церэтин нүртэ катрэн-гүгэд, авө-эдыл алулэн, ахе-дүгэн алдан, адөл-малан арчин, хадө-чолун залар, хату халгин утөдө, хэвөрөлдөн нүрөксөн церэтин ёлнйэе хальмак чирдгарен нүрдже орад, махе-чалчикө джидө-үлдин үзүр иркелэ - шадкан ховрегэн дурлад, олөскө-ундасөжө цагтан олон буржөдан дурдод, ёлөшиктэ мангосөшудин (улашудин) соядө, амта талин ёралдө артаке ёлтэн ёволхыггини рөбдүлөн, улчлөн-ундшүлөн үлдэдже оркэд, - ганцөхарөн сөндан эндө ирөксөн бийэн санад, уртөкөк халкган шартадже оркэд гөлдөнг-гөлдөнг гэд бидөк

эне жана бәдөл ике эндү кбн. Харенъ бдгә эне жана бәдөл ике харенъта.
 Эсе гивөл, санөл-серөл уга, харенъ харанан ушар-ушар мартасеңа харенъ,
 әдү дунгә газар өвад, әдү олен даят болад, эне-хбтән мартедже ормат, кәңү ике
 әвдөл үзәд, берне ике зовлонг әдәлд, кәсең жана орад даятжад, кәсең олен иәлнә
 йәтә тәняд, тәдени завгәр йер жана сурексән әрдең: уга болан ү монгоцөктә
 шавур, ахаркен болон утәкән харматә шикет бшестек; бәсе - гилгәр хату цаган
 замә әүгәд, түйнә дәгүр пәнен болон торгени кизәр йер кәсең чикәк күәү бен бон
 бшәнәй унджулад, хобцә-ловеран арчин-шүрчин, әлдеб-ике сәжән үнартә ән (одеко-
 пон) бийдән цаңен, хойр гартан кохан буз гажән әрсән әңе кәксән бәлә әүгәд,
 гилгәр хоншарта гәсе бшәд, газаран гарад гәрүд; харендә өвәдкә оркохоларан,
 эсе гивөл - буени үсөләнг - иксәнишән - тәңәлгү, киләнг, монгол гәрвәни сүр-
 дә (дәңсәнг) орад ирмәдәрен: „би ике куньтуур-цивилизәц хардә әркәсән кблән
 кбн; урән әрқәңин уха тәняд, мәргән ухани чинәр дусәксән сурунәтә әрдеңтә кб-
 нәй кбн“ бийән санар боцадек - эне жана ике әндү кбн.

Иә, бдгә эне хәкәң учәр уга чигин гитәкә. Жәкә чигин, әлвәкә бусә йәтәнде
 чигин әдәтвәр әдәңкәд бәдәң әшән. Кәләңкәтә кәләңкәдәк: „әдәлсәр барәңдәк
 уга - әндүгәр барәңдәк“. Гивә чигин, әдәтвәр йер пәдә күрәксән санкә керәктә.
 Бәсе, әндү вәр гәдәкә барәңкәкә өвхан чигә бдгә ирдә кәдә цаң кәңдә болво.

Бәсе, кәшә ике жана әндү: „чи в мәдәлүчә, в әүдәсәчә, тәдәңчин в күдәсәмбә“ -
 ике әкәтә утис хәлмәк дундә кәшә ике дәлгү болдәк. Әүн хәкәк, унтәхәкә бишә,
 сәрүң цаңтан, кәрәк в күңкәдә кигәд, үлә в үлдәкин урдә чу бгүләд, бәсе кәлән
 әбидәрдә уга в кәлгин урдә-чу эне үгигә кәдәк. Әнә мәтин гәдкәң әвкәсә бо-
 лад, кәләни хуңшәр хәлмәкәд чиги кәләкәд бәдәң уга болдәк.

Бәсе - тбрин үдәдә тула боләкчә, хәрә йиртәңчин кәрәктә, кәтү кәлгин угадә
 хәрә бдәрин күрә болад бәдәң уга болдәк. Әнә кәләңкәгә ухалдәк, санөл сәргә-
 гән ясәдкә, биләк чинәртән тәкдәкә анхәрән әвкә кәрәк вгинь үл, әкә әбдә бид-
 дәк.

Шир әдәк ятәкәдән улан әләтә кәлмәкәтә кәләкдәк уга бәдәк: „улән сбркб-
 лә боран ордәң, уга сбркблә дүгән болдәк“ гидкә. Әнә уга бидәң дундә дусәң
 мартасәксән яабтә. Түйнә дәрә, әүрә цаңгад, цаңдәңгин әркә вәр, әркидәкә сугад,
 дөңгин хәрә арәин күчәр, дөльгәв-зүрмәни әмәгар, мәнү-дүңдә тусчәксән ухана
 әндү вәр, бәсе йир кизәр „чи-би“ гидкәк уга кәләңкәд, түйнә тула жәнә әндү, кәүүл
 цүгән - ирәин кәтү сунад, түйнәрин гәл кәтү шәтәд, зүңин боранә үләк кәтү бәдә
 хәдә хәрә чолун уга кәтү бәтәрдәкә күрәдәд бәдәкнә мәләктә кбн.

Шир, чингәлтан, сәнәлтан, ухәләттан-сәңсәлтан. Әдәдә эне жана өвкәкә нә-
 сән цаңтә, күнә газарта кбдәлмәңин әрпәр кблән әлдәк, кблән кәлән тус бүрдәң
 гәсәң тәдәкәкә әвкә цаңмәк. Әнәкә ордә нутәктә ирәксән орсин жәнә әвәтәң әкәр
 цаңгәсә боләксән „уңачудин“ дәсәңкә кбдәкә кбдәдәд, әлмәң-нчәлмәк кәлмәкәкә әдәд,
 йәдәдә әвкә бийәксән бидәң йәвә-дәвәл болад, йәкәкә йәкәкә жәнә цаң эне.

Кбдәлмәкә кәвәсә, „кәңәндәң“ (15 хәкәк) кбнәң әвчәкәд, кәфәдә орад кәфәсә
 әвкә әләдә әркә урад, кәрудәңкә нәдәдәкәкәкәкәд, аутәкәсә бусә ән чигин бдгә
 жәнә уга.

Бәсе нәгә зәрәкә утәс бәнә: бийә вән йәркәсә икә цәәрбәр тәдәк. Дәрә утәсин
 бийәксән, әбдәлмәңин дусәд кбнәң әвчә гәрчи йрәд: „кбәксәлүсә нәгә бичкәң әүр
 әмбәр-үмбәр кәвәр кәчкәң“ гәд, цуңдулжә әвәд кбзәр нәдәкәң. Ардәңкә кәләкәтә,
 хойр бдәр-сб уга, кбдәлмәңәксән зәксән, йрәң ун бәдәкә нәдәкәкә бидән. Нәгә
 зәрәкә бидәң шүкә, нәгә зәрәкә бидәң шүдәңкә. Әлмәңи кәләкәтә - шүксән чиги
 әдәл, шүкәксән чиги әдәл, цуңтан кбнәң уга боләк. Шир әдәк гивәңи 50, 60, 100
 фр. уга кәңә бикәң, ә олоңдә тусәкә кәрәк буз, буркәкәкәкәни тусәкә үдәдә бәккә-
 лә 2, 3, 5 кбнәңә тула йәңн гәрәң кәд монгә әдәкә чәкәкә бийәксән.

„Учкис, учкис“ - эне үгә жәнә икә сәтүр жәкә сәлмәңи үңдәксәңкә икәдә әбчә.
 Тәкәд, йрәкә удәкә цүгән уга бидәң зәксәкә уга, нәлмәк уга бидәң унтәкәң
 уга. Йәкә-нәгәң буруткәд, эне икә, тәрә гилә гәд, хоб-жоб кәләңкәд - икәд бәдәң
 жәнә бәдәң - эне жана кәңкәкәңи учир-үлә.

Әрүләр сугад, ухәгәң тунгарад, сәткәңәң сәргәңәд сәңкәтә - ухәтә кблән жәкәкә

энэ ёвдогосо эврэн биддэр динжлээг зэвтэ ула. Солон ёвдог: адог аявал араван джиллин турлар олон зүүсөн ёлто уза ёвата. Эдени завгар авад, хамар эрвэ ухам эсэ мурдан болжэ болвочу, энэ бусу ёлто дурагад, зух мугинь биши, сэгинь (мир адог ятскадан, модон замта тэрсөөсөн-ёсөөсөн тэрэ ав-сарьбчон, ёлто дурагад бвл-ко-тогоорьхо акота кэсөн эрдэм-янао татонам) Улагер тэдэн метү бидэн улусом, күүндогэ - нэгэ бичиг ёлтоня бэдел ода авта зэбтэ бишүүви?

Йлтоня бэдел авжин тула керэвталь эн-бо кеманула?

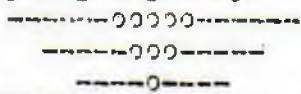
Усон метү ундан дарулжа бэдел гаргад, ёлөөсөндө хото метү агар дүүргэд удох ёриэн татад; бэсэ, зурган оол луга тэбөөксөн сүүртэ ангин бэдел гаргад, монжонто бэрэндэсэн биге-бэн танил уга, зарагин үсөн метү, хэбэргин шүдэн метү болад ондин сохтугин дүрэр цүгдэгэн хаяд; зёбин сэхэн уга бэтол, зорьхтэ дэб-лен кэлэн бэтол, зурдэ-завсараас ханьцакхсон араган тачангуулад модоке метү бэ-дол занган хаяд; бэсэ, койр кёлон замта хорга джилвин кэлэн йер, монхондвожу садкелли үндөсөн йер, хорга уга сунган, хоб-шоб зёлцен келэлцедон бен булсулад, энэ хамар йер керэв уга, маша цаяга ёвдолли мур тебчедди хаяд, хэрсөн хальмак Удо хамарта кецян, хана ёвдог гаазартан, хальмак йлтондо туста Ула болон, Уга тергүтениги шүүн, күүндон, күүнцэн үлдекэ - энэ хана ахе керэв.

Тигэд чиги улаа залата хальмак йлтондо келэлцэдэн: „ёсхин зүүсөн нэгэн, зорьданиги үгэ нэгэн“ - гиджэ. Бэсэ кэлдэн: „мучондо худол уга, хобто үнэн уга“ - гиджэ. Энэ хамар маргата шөн.

Адог ёвдони ирэд, энэ шинэн койр нэгэ хамарта мураксон йлтоня бэдел - ёлтигэ му гэд, босон доронджилкин тула бичигдэсэе биге. Зух болвол, ёлтоня бэдел болон, эврэ бийлн чиги има гэд хамарта бэдел, сэткэл йер гансэрал тэрдэ, зурхон шини жордон галудад, ёлтон чигернин ёлэй, олон ёлтон улам дунда шүүни арта болтоха хамар санад бичуае.

Эзлони эбэр кэсэе ке үгэ нэлэксэе чиги бисэ, Уэгин мурацар чигелдэсэн чиги бисэ. Олсонсон, сонсохсон улсэ хэрүүд надо ёкетэн.

Маша нита сэн зарлин бэбэндэ харжин нидэн, сэн кэбтэн тонилөгсөндө одохин орту оролгон дадо, энэркү вэр кёдэвгэсэн урсон аргин зокал йер, годадхан үлдэксөн булж садон нугудта сүэсөгөлкү вэр кэбтэ-шүү.

БУДДИЗМ В АМЕРИКЕ.

Известно, что Буддийская религия чуть ли не единственная из существующих религий человечества, которая, будучи самой старой, имея последователей в большей половине мира, не прибегала для своего расширения ни к насилию, ни к активной пропаганде, но, тем не менее, в 20-м веке она продолжает расти и привлекать сердца всё новых и новых последователей, тоскующих по доброте и миру всему сущему на земле. В этом отношении большой интерес представляет печатаемое ниже письмо, полученное настоятелем буддийского храма в Белграде, калмыцким бакшой Амальдиновым, который любезно предоставил эти письма для ред. „Л.В.“.

I.

Нью-Йорк.

Уважаемый отец Амальдинов. При посредстве буддийской миссии в Лондоне я узнала о вашей Белградской группе и была также уведомлена о том, что вы предлагаете Великому Владыке Будде. Будучи вице-Президентом Общества „Маха-Вадхи“ в Америке, я пользуюсь случаем написать с вами и послать вам привет от американских буддистов. Вы будете заинтересованы узнав, что в музее Перикса в Нью-Йорке имеется буддийский алтарь, который является точной репликой библиотеки Тибетского монастыря. В библиотеке имеется много священных предметов из Тибета, а также священные писания северных буддистов, присланные из монастыря в Тибете. Примите мои лучшие пожелания Вам и Вашей группе. Искренно уваж. Вас М-м Петти Корш.